

Okul İdarecilerinin Okul Rehberlik Servisi İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi

Salih SARIŞIK^{1*}, Sevilay SARIŞIK² ve Çiğdem ÖZKAN³

1 Milli Eğitim Bakanlığı (Müdür Yardımcısı), salih.sarisik@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6506-2830

2 Milli Eğitim Bakanlığı (Müdür Yardımcısı), sevilaykoluman@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6750-4949

3 Milli Eğitim Bakanlığı (Öğretmen), cigdemozkan54@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-9456-7398

* Sorumlu iletişim yazarı: salih.sarisik@ogr.sakarya.edu.tr

Özet

Araştırmanın temel amacı, okul idarecilerinin okullarda faaliyet gösteren okul rehberlik servislerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada betimsel nitelikte bir nitel araştırma tasarımı kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Sakarya ilinde bulunan ve kamu okullarında görev yapan 60 okul müdürü ve müdür yardımcısı oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen "yarı yapılandırılmış görüşme formu" ile toplanmıştır. Görüşme formunda yer alan soruların, görüşme amacına uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla, uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler ve eleştiriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. İçerisinde bulunan salgın sürecinden dolayı araştırmada idareciler ile yapılan görüşmeler çevrimiçi olarak yapılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma verileri incelendiğinde elde edilen bulgular doğrultusunda; okul idarecilerine göre rehberlik servisinin okullar için gerekli olduğu, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkisi olduğu, sorunlara müdahale ederken genellikle önleyici ve iyileştirici şekilde önlem aldıkları ve psikolojik danışmanların öğrencilere yönelik yaptıkları çalışmaların en çok bireyi tanıma ve yönlendirme çalışmaları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik, Okul, Rehberlik servisi, Okul yöneticisi.

Analysis of School Managers' Opinions About the School Guidance Service

Abstract

The main purpose of the research is to determine the opinions of school administrators about school guidance services operating in schools. A descriptive qualitative research design was used in the study. The study group of the research consists of 60 school principals and vice principals working in public schools in Sakarya. In the research, the data were collected with the "semi-structured interview form" developed by the researcher. Expert opinion was sought in order to determine whether the questions in the interview form were suitable for the purpose of the interview. Necessary corrections were made in line with the suggestions and criticisms from the experts. Due to the current epidemic process, the interviews with the administrators in the research were made online, and the data obtained were analyzed by descriptive analysis method. When the research data are examined, in line with the findings; According to the school administrators, it was concluded that the guidance service is necessary for the schools, it has a positive effect on the academic achievement of the students, they usually take preventive and remedial measures while interfering with the problems, and the studies that the psychological counselors do for the students are mostly the studies of recognizing and guiding the individual.

Key words: Guidance, School, Guidance service, School administrator

1 Giriş

İçerisinde olduğumuz yüzyıl öğrenciler için heyecan verici bir çağ olsa da onları her zamankinden daha fazla zorluk beklemektedir. İnsanlar teknolojinin hızla ilerlemesinden dolayı, değişen bakış açısına ayak uydurmak durumunda kalmışlardır. Günümüz dünyasında hızla gelişen teknoloji ve bunun hayatımıza olan yansımalarına uyum sağlama zorunluluğu, eğitime de yansımıştır (Yavuzer, 2020). Günümüzde yaşanan bu gelişmelerle birlikte değişen eğitim anlayışında, tek tip anlatımın ve öğretmen merkezli eğitimin hâkim olduğu geleneksel eğitim anlayışında değişimler kaçınılmaz olmuştur (Halmatov & Gülbahçe, 2020). Çağdaş eğitim anlayışında, öğrenciyi bir bütün olarak ele almak çok önemlidir. Bu sebeple yaşanan tüm bu gelişmelerle birlikte eğitim planlamaları yapılırken, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dikkate alınmaya başlanmış ve öğrencinin çok yönlü geliştirilmesi ve desteklenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin istedik yönde gelişme ve değişime kazanabilmeleri için, öğretim ve yönetim hizmetlerinin yanında kayıt, devam ve kabul, sağlık, özel eğitim ve yetiştirme, sosyal yardım ve sosyal çalışma, yurt, kredi ve burs, psikolojik danışma ve rehberlik gibi daha özel hizmetlerden de yararlanmaları amaçlanmıştır (Kepçeoğlu, 1994).

Duyan ve düşünen bir varlık olarak insan, hayatında birçok zorlukla karşılaşmaktadır. Mesleki, ailevi, bireysel ya da toplumsal olarak karşılaştığı bu sorunlarla başa çıkmaya çalışırken aynı zamanda uyum sağlamak, bazı kararlar almak ve tercihler yapmak durumundadır. Birey bazen sorunlarını kendi başına halledebilir ama çoğu zaman çözüm yolu ararken zorluk çekebilir. Kendini iyi tanınamaması, probleme çok yönlü bakamaması, gerekli tecrübeye sahip olamaması onu bir uzmana yönlendirecektir (Halmatov & Gülbahçe, 2020). Hızla değişen ve gelişen toplum ile birlikte birey daha fazla uyarana maruz kalmaktadır. Bu uyarıların birçoğu bireyi

olumlu etkilerken bazıları olumsuz davranışların sergilenmesine neden olmuştur. Bu durum da bireylerin psikolojik alanda birçok sorunla karşılaşmasının sebebidir (Ültanır, 2005). Çok fazla uyarının olması sebebiyle, özellikle okul çağındaki çocuk ve gençlerin şiddete yönelme, evden kaçma, okuldan kaçma, derslerde başarısızlık ve madde kullanımı gibi problemlerde artış görülmüştür. Bu durum da okullarda öğretim hizmetinin yanında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini zorunlu kılmıştır.

Yaşanan birçok değişme ve gelişmelerle birlikte eğitim kurumlarının rolleri ve işlevleri de değişmektedir. Eğitim kurumlarının gelişen yeni eğitim anlayışında sorumluluğu sadece öğrenciyi akademik yönden desteklemek değil, aynı zamanda onun bedensel, ruhsal ve sosyal sağlığının korunmasını sağlamaktır. Ayrıca özgüven geliştirmesini sağlamak, karar verme, doğru iletişim kurabilme, yaşadığı problemlerle başa çıkabilme becerileri geliştirme, okul başarısını artırma ve okula devamını sağlama, çalışma hayatına hazırlama ve nihai hedef olan kendisini gerçekleştirmesini desteklemektir. Yıldırım (2007)'ye göre öğrenci merkezli bu eğitim anlayışında öğrenci eğitim-öğretim ve öğrenme sürecinde geleneksel eğitim anlayışına göre daha aktiftir. Buna ek olarak öğretim programları hazırlanırken öğrencilerin ihtiyaçları, ilgi ve yetenekleri, gelişim dönemleri vb. konular dikkate alınmaktadır. Öğrencilerin kişisel gelişimleri, doğru meslek seçmeleri kendini gerçekleştirmeleri temel hedeftir. Ayrıca bu eğitim anlayışında öğrencilerin düşüncelerini özgürce ortaya koyabilmeleri, yaratıcılıklarını, potansiyellerini en üst düzeyde kullanabilmeleri desteklenmektedir. Çağdaş eğitim anlayışında öğrencinin bir bütün olarak ele alınıp, bütün yönleriyle geliştirilmesi, sosyal, zihinsel, bedensel ve psikolojik yönden sağlıklı olmaları, mutlu ve üretken bireyler olarak yetişmeleri PDR'nin de en genel amacıdır. Bu durumda, PDR hizmetlerini eğitimin ayrılmaz, tamamlayıcı bir unsuru haline getirmiştir (Pişkin, 2006).

Eğitim alanındaki değişikliklerle birlikte okul idarecilerinin iş yükleri de değişmiştir. Okul idarecileri, okullardaki yönetsel görevlerinin yanında, okuldaki tüm eğitim-öğretim işlevlerinin ilerleyişinden sorumlu olduklarından, okuldaki rehberlik servisi hizmetlerinden de birinci derecede sorumludur. Okuldaki rehberlik servisinin çalışmasının aktif ve başarılı bir şekilde yürütülmesi için okul idarecilerinin okul rehberlik servisine bakış açılarının ne yönde olduğu çok önemlidir (Bakırcıoğlu, 1994). Rehberlik servisinin öğrenciye yapacağı tüm hizmetler de öğrenci ile olan işbirliği kadar veli, öğretmen ve okul idarecileri ile olan işbirliği de önemlidir. Okul idarecilerinden, okulu ve çevresini iyi bilmeleri, okuldaki tüm işleyişe liderlik yapmaları, öğrencilerin bir bütün olarak gelişmelerini sağlamaları ve bu yönde çalışan öğretmen ve psikolojik danışmanlarla işbirliği içinde olmaları beklenmektedir (Karip & Köksal, 1999).

Türkü (2003)'e göre okul idarecileri, okul rehberlik servislerinin birer misyoneri gibi çalışmak zorundadır. Girgin (2005)'e göre çağdaş anlayışa sahip olan okul idarecilerinin bu yöndeki anlayışları rehberlik servislerinin uygulamalarına yansımaktadır. Gündüz ve Çelikkaleli (2009)'a göre okul psikolojik danışmanların kendilerini yeterli görmelerinde okul idarecilerinin desteği çok önemlidir. Yeterince destek alamayan psikolojik danışmanlar kendilerini engellenmiş hissetmekte ve tükenmişlik göstermektedirler. Camadan ve Sezgin (2012)'e göre ise, okullardaki rehberlik servislerinin amaçlarına ulaşabilmeleri için ilgili tüm paydaşların ortak bir anlayışla çalışmaları çok önemlidir. Çünkü bu başarı için öncelikli olarak okul psikolojik danışmanların etkililiği söz konusu olsa da okul idarecilerinin, öğretmen ve velilerin de önemli rolleri vardır.

Alanyazındaki konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde okul idarecilerinin okul rehberlik servisi ile ilgili görüşlerinde (Hamamcı, Murat & Çoban, 2004) pozitif yönde değişmeler olduğu görülmektedir. Okul idarecilerinin, rehberlik servisi çalışmalarının giderek artan önemiyle ilgili tutum ve inançlarının geliştiğini gösteren çalışmalar fazlalaşmaktadır. Karataş ve Şahin Baltacı (2013) konu ile ilgili çalışmalarında idarecilerin okul rehberlik çalışmalarının yeterli seviyede olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Konu ile ilgili Camadan ve Sezgin (2012) yaptıkları çalışmada okul idarecilerinin büyük bölümü okul rehberlik hizmeti çalışmalarını yeterli ve faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Rehberlik servislerinin görevlerinin incelendiği diğer bir çalışmada Owen ve Owen (2008), idarecilerin rehberlik hizmetleri ile ilgili çalışmalarda rehber öğretmenlere göre daha fazla olumlu yönde tutum gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ross ve Herrington'un (2005-2006) ise araştırmalarında idareci adaylarının, okul rehberlik hizmetleri çalışmalarına yüksek oranda inanmadığını belirtmişlerdir.

Okullarda yapılacak olan rehberlik faaliyetleri, bireysel çabalar ile ilerleyebilecek bir etkinlik grubu değildir. Bu faaliyetlerin etkili ve başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için, okul idarecilerinin işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu işbirliğin oluşmasından sorumlu kişi ise okul idarecidir (Tan & Baloğlu, 2006). Bu sebeple okul idarecilerinin rehberlik servisiyle ve çalışmalarlarıyla ilgili görüşlerini incelemek önemlidir. Araştırmanın amacı, okul idarecilerin okullarda hizmet veren okul rehberlik servisi ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmanın problem cümlesi " Okul idarecilerinin okul rehberlik servisi ile ilgili olumlu ya da olumsuz düşünceleri var mıdır?" şeklinde belirlenmiştir. Bu problem doğrultusunda aşağıda belirtilen alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Okullardaki rehberlik servislerinin gerekliliğine ilişkin okul idarecilerinin görüşleri nelerdir?
2. Rehberlik servisinin okulun akademik başarısı üzerinde etkisi var mıdır?
3. Rehberlik servislerinin okullardaki sorunlara karşı uyguladıkları müdahale yöntemleri nelerdir?
4. Psikolojik danışmanlar okullarda rehberlik hizmetleri kapsamında öğrencilere ne gibi çalışmalar yapmalıdır?

2 Yöntem

Araştırmada, katılımcıların bir konu hakkındaki kişisel deneyimlerini, bakış açısını ve düşüncelerini kendi ifadeleri ile anlatmasına olanak tanınmasına yönelik nitel bir sürecin takip edildiği araştırma olarak tanımlanan (Yıldırım & Şimşek, 2008) betimsel nitelikte bir nitel araştırma tasarımı kullanılmıştır.

2.1 Çalışma Grubu ya da Örneklem

Araştırmada, çalışma grubu kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Kolay ulaşılabılır örnekleme yönteminde "araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçmekte, araştırmaya hız ve pratiklik katmaktadır" (Yıldırım & Şimşek, 2008). Araştırmada kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi ile Sakarya ilinde görev yapan 60 okul müdürü ve müdür yardımcısı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin 15'i kadın, 45'i erkek idarecidir. Araştırmaya katılan okul idarecilerinin demografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1. Görüşme Yapılan Okul İdarecilerine Ait Demografik Özellikler

Kişisel Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Kadın	15	25
Erkek	45	75
Mesleki deneyim		
1-10 yıl	11	18,3
11-20 yıl	27	45
21-30 yıl	13	21,7
30 yıl ve üzeri	9	15
Öğrenim Durumu		
Lisans	45	75
Yüksek Lisans	15	15
Yaş		
20-30 yaş	4	6,6
31-40 yaş	30	50
41-50 yaş	12	20
50 yaş ve üzeri	14	23,4

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların % 25'i kadın, % 75'i erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Ayrıca katılımcıların % 50 sinin 30 ile 40 yaş arasında yoğunlaştığı görülmüştür. Katılımcıların öğrenim durumlarına bakıldığında da % 75'i lisans mezunu olmakla birlikte, katılımcılardan 15'i yüksek lisans eğitimlerini tamamlamıştır. Mesleki deneyimlerine bakıldığında ise katılımcıların % 45'i 10 ile 20 yıl arasında kıdeme sahip oldukları görülmüştür.

2.2 Veri Toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sorularının hazırlık aşamasında literatür incelenerek ilgili alt problemleri en iyi şekilde ifade edecek 4 adet açık uçlu soru araştırmacı tarafından hazırlanarak görüşme formuna yazılmıştır. Açık uçlu araştırma soruları "araştırmacıya incelemek istediği olguyu esnek ve açık uçlu bir yaklaşımla ele alma olanağı sağlar" (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Araştırmada okul idarecilerinin cinsiyet, yaş, meslekte geçen süre ve öğrenim durumları dikkate alınarak rehberlik servislerinin okullarda görev yapmasına yönelik görüşlerini tespit etmek amacıyla geliştirilen görüşme formuna uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiştir. Görüşme formunda dört açık uçlu soru yer almaktadır. Görüşmeler, pandemi sürecinden dolayı e-posta yoluyla öğretmenlerin uygun olduğu zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Veri kaybının yaşanmaması için görüşmeler bilgisayar ortamında kayıt edilmiştir. Yapılan görüşme sırasında idareciler kendilerine sorulan 4 sorunun tamamına cevap vermiş ve fikirlerini söylemişlerdir. İdareciler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunu incelemek üzere uzman görüşüne başvurulmuştur.

2.3 Veri Analizi

Görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz yöntemi; belirlenen bir çerçeve, bu çerçeveye verilerin aktarılması, bulguların belirlenmesi ve yorumlanması şeklinde basamaklardan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Verilerin analizi için araştırmacı tarafından tematik çerçeve belirlenmiş, bu kapsamda her bir araştırmacı tarafından verilen veriler kodlanmış ve devamında birleştirilen veriler karşılaştırılarak ortak temalar belirlenmiş ve kodlamalar yapılmıştır.

Görüşmeler sonucu oluşan yazılı metinler tekrar tekrar incelenerek, araştırmanın amacına uygun veriler kodlanmış, kodlanan verileri genel düzeyde açıklayan temalar belirlenmiştir. Elde edilen bulgular tablolar halinde düzenlenmiştir. Görüşme yapılan idareciler 11'den başlayarak 160'a kadar kodlanarak belirtilmiştir. Bulguların yorumlanmasında, katılımcıların görüşlerine doğrudan alıntı yaparak yer verilmiştir.

3 Bulgular ve Tartışma

3.1 Problem cümlesine ilişkin bulgular

Okullarda hizmet veren okul rehberlik servislerinin okul idarecilerinin görüşlerine yönelik incelemeler sonucunda çeşitli bulgular elde edilmiştir. Bu bulgular; okul rehberlik servislerinin okullar için gerekli olduğu, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu, sorunlara müdahale ederken genellikle önleyici ve iyileştirici müdahalelerde buldukları ve psikolojik danışmanları öğrencilere yönelik en çok bireyi tanıma ve yönlendirme çalışmaları yaptıkları olduğu şeklindedir.

3.2 Alt problemlere ilişkin bulgular

Okullarda hizmet veren okul rehberlik servislerinin okul idarecilerinin görüşlerine yönelik belirlenen 4 alt probleme ilişkin bulgular aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır.

3.2.1 Okul rehberlik servislerinin varlığına ilişkin okul idarecilerinin görüşlerine yönelik bulgular

Okul rehberlik servislerinin varlığına ilişkin okul idarecilerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Okul rehberlik servislerinin varlığına ilişkin okul idarecilerinin görüşleri

Tema 1. Rehberlik servislerinin okullarda bulunmaları			
Kodlar	n	f	Katılımcılar
Rehberlik servisi gereklidir	49	81,6	i1,i3,i4,i5,i6,i9,i12,i14,i15,i16,i17,18 i19,i20,i21,i22,i23,i24,i25,i26,i27,i28 i29,i30,i31,i32,i33,i34,i35,i36,37,i38 i39,i40,i41,i42,i44,i46,i48,i50,i51,i52 i54,i55,i56,i57,i58,i59,i60
Rehberlik servisi şart değil	6	10,1	i2,i7,i8,i11,i13,i45
Okulumda rehberlik servisi bulunmuyor	5	8,3	i10,i43,i47,i49,i53

Tablo 2 incelendiğinde okullarda rehberlik servislerinin bulunma durumlarına ilişkin okul idarecilerinin görüşleri en çok % 81,6 oranında rehberlik servisi gereklidir şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer görüşler sırasıyla % 10,1 oranında rehberlik servisi şart değil ve % 8,3 oranında okulumda rehberlik servisi bulunmuyor yer almaktadır. Okul idarecilerinin vermiş olduğu cevaplardan birebir alıntılara yer verilmiştir.

i1: "Okulda rehberlik servisi olması gerekir. Bireyin ilgi, yetenek, tutum, duygu, düşünce, kişilik özellikleri ve davranış şekillerinin değerlendirilmesi açısından önemlidir."

i50: "Rehberlik servisi rehberlik sürecini yönetmede okul idarecilerine yardımcı olan bir birimdir. Akademik açıdan zaten zor karmaşık süreç aynı zamanda çocukların rehberliğe ihtiyaç duyduğunda çözülmez duruma dönüşüyor."

i7: "Okulun yönetimi ve akademik anlamda başarısı açısından çok önemli olduğunu düşünmüyorum."

i45: "Daha bağımsız ve profesyonel yapılı bir iş olmalıdır."

i43: "Daha önce okul psikolojik danışmanı olan bir okulda çalışmadığım için, rehberlik servisinin etkili bir şekilde şahit olmadım."

3.2.2 Okul idarecilerine göre rehberlik servislerinin okulun akademik başarısına etkisine yönelik bulgular

Rehberlik servislerinin okulun akademik başarısına etkisine yönelik okul idarecilerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3. Rehberlik servislerinin okulun akademik başarısına etkisine yönelik okul idarecilerinin görüşleri

Tema 2. Rehberlik servislerinin akademik gelişime etkisi			
Kodlar	n	f	Katılımcılar
Olumlu katkı sağlar	52	86,6	i1,i2,i3,i5,i6,i9,i10,i12,i13,i14,15,i16,i17,i18,i19,i20,i21,i22,i23,i24,i25,i26,i27,28,i30,i31,i33,i34,i35,i36,i38,i39,i40,i41,i42,i43,i44,i46,i47,i48,i49,i50,i51,i52,i53,i54,i55,i56,i57,i58,i59,i60
Etkisi yoktur	5	8,4	i4,i7,i8,i11,i29
Yetersiz buluyorum	3	5	i32,i37,i45

Tablo 3 incelendiğinde okullardaki rehberlik servislerinin öğrenci akademik başarılarına ilişkin okul idarecilerinin görüşleri en çok % 86,6 oranında olumlu katkı sağlar şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer görüşler sırasıyla % 8,4 oranında etkisi yoktur ve % 5 oranında yetersiz buluyorum yer almaktadır. Okul idarecilerinin vermiş olduğu cevaplardan birebir alıntılara yer verilmiştir.

i2: "Çok önemli bir rolü olduğunu düşünüyorum. Hakkıyla yapılırsa öğrencinin kendini tanımasını ve eksikliklerinin farkına vararak kapatacağını düşünüyorum. Bu da akademik gelişmesine olumlu katkı sağlayacaktır."

i14: "Öğrencinin özel ve genel özelliklerinin rehberlik servislerince tespit edilerek çözümler üretilmesi, öğrencinin sorunlarının giderilerek eğitim ve öğretime odaklanması sağlanır."

i8: "Sınıf öğretmeni ve ailesi kadar etkili olduğunu düşünmüyorum."

i45: "Sadece rehberlik etmek ve deneme sınavının yapılmasını sağlamak, sonuçlandırmaktır."

3.2.3 Okul idarecilerine göre rehberlik servislerinin okulda yaşanan olaylara karşı buldukları müdahale yöntemlerine yönelik bulgular

Rehberlik servisinin okulda yaşanan olaylara karşı bulunduğu müdahale yöntemlerine yönelik okul idarecilerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. Rehberlik servisinin okulda yaşanan olaylara karşı bulunduğu müdahale yöntemlerine yönelik okul idarecilerinin görüşleri

Tema 3. Rehberlik servislerinin sorunlara müdahaleleri			
Kodlar	n	f	Katılımcılar
Önleyici ve iyileştirici	29	48,6	i1,i3,i4,i5,i7,i8,i9,i15,i18,i19,i20,i21 i22,i28,i30,i32,i33,i34,i35,i37,i38,i40 i44,i48,i52,i53,i55,i58,i60
Yönlendirme	9	15	i14,i17,i24,i25,i27,i36,i39,i54,i57
Aktif bulmuyorum	5	8,3	i2,i6,i11,i29,i46
Bireysel farklılıklara yönelik	5	8,3	i10,i31,i47,i50,i59
Eğitici seminerler	4	6,6	i12,i23,i26,i45
Okula uyum sağlama	4	6,6	i16,i41,i42,i51
Okul idaresine destek	4	6,6	i13,i19,i49,i56

Tablo 4 incelendiğinde okullardaki rehberlik servislerinin sorunlara müdahalelerine ilişkin okul idarecilerinin görüşleri en çok % 48,6 oranında önleyici ve iyileştirici şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer görüşler sırasıyla % 15 oranında yönlendirme, % 8,3 oranında aktif bulmuyorum ve bireysel farklılıklara yönelik, % 6,6 oranında eğitici seminerler, okula uyum sağlama ve okul idaresine destek yer almaktadır. Okul idarecilerinin vermiş olduğu cevaplardan birebir alıntılara yer verilmiştir.

İ21: "Eğitimin üç temel ayağı öğrenci, öğretmen ve veli arasındaki iletişimi güçlendirme işi, bazen sorunların çözülmesine kavuşturulması ve bir daha yaşanmaması, bazen de yaşanabilecek sorunları öngörüp tedbir alma adına önemli müdahaleler rehberlik servisi ile yapılmaktadır."

İ52: "Öğrenci kaynaklı sorunlara yerinde müdahale ederek süreç büyümeden önleyici rehberlik yapabilmektedirler."

İ14: "Okullarımızda yaşadığımız öğrenci ve veli problemlerinin tespitinde önemli katkısının olduğunu düşünüyorum. Çözümlemeyen sorunların daha başka mercilere yönlendirilmesi yapılarak çözümlerinin bulunması sağlanıyor."

İ5: "Eğer sorunlar öğrencilerle ilgili ise yerinde ve zamanında bir müdahale ile sorunun büyümesine engel olduklarını düşünüyorum."

İ50: "Sorun varsa neden ve çözümlerini araştırıyor. Sorun yoksa ama potansiyel bir durum varsa önleyici hizmetler sunar. Sınıf rehberlik çalışmalarını organize ederek okul çerçeve programına uygun etkinlikler planlar. Kaynaştırma ve bütünleştirme öğrencileri ile ilgili BEP ve destek odası çalışmalarını düzenler öğretmenlere rehberlik eder."

İ23: "Eğitici seminerler yapıldığını düşünüyorum Bireysel ve grup rehberliği yapıldığını düşünüyorum."

İ16: "Akademik anlamda sorun yaşayan öğrencilerle görüşerek gelişimine yardımcı oluyorlar. Yeni gelen öğrencilerin uyumuna yardımcı oluyorlar. Öğretmenler ve aile ile görüşerek problemleri çözmeye çalışmak."

İ56: "Sorunları tüm yönleriyle ele alma, gerekli bilgileri toplama ve rehberlik etmede okul idaresine destek olurlar."

3.2.4 Okul idarecilerine göre psikolojik danışmanların öğrenciler ile rehberlik hizmetleri kapsamında yaptığı çalışmalara yönelik bulgular

Psikolojik danışmanların öğrenciler ile rehberlik hizmetleri kapsamında yaptığı çalışmalara yönelik okul idarecilerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5. Psikolojik danışmanların öğrenciler ile rehberlik hizmetleri kapsamında yaptığı çalışmalara yönelik okul idarecilerinin görüşleri

Tema 4. Psikolojik danışmanların öğrencilere yönelik çalışmaları			
Kodlar	n	f	Katılımcılar
Bireyi tanıma ve yönlendirme çalışmaları	40	66,6	i1,i3,i5,i6,i7,i10,i13,i15,i16,i18,i19,i20,i21,i22,i23,i24,i25,i26,i27,i29,i30,i32,i33,i35,i40,i41,i42,i43,i45,i46,i47,i51,i52,i53,i54,i55,i56,i57,i59,i60
Veliye yönelik çalışmalar	16	26,6	i2,i5,i9,i13,i16,i17,i27,i31,i33,i36,i37,i40,i41,i48,i49,i59
Şiddet, ihmal, istismar, madde bağımlılığına yönelik önleyici çalışmalar	6	10	i4,i6,i7,i11,i28,i58
Kaygı ve stres yönetimi çalışmaları	6	10	i4,i6,i7,i23,i34,i44
Ergenlik problemleri ve akran zorbalığı	6	10	i13,i17,i23,i38,i39,i41
Bireysel eğitim çalışmaları	5	8,3	i4,i6,i14,i48,i50
Okula uyum çalışmaları	5	8,3	i6,i8,i12,i23,i56

Tablo 5 incelendiğinde psikolojik danışmanların öğrencilere yönelik yaptıkları çalışmalara ilişkin okul idarecilerinin görüşleri en çok % 66,6 oranında bireyi tanıma ve yönlendirme çalışmaları şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer görüşler sırasıyla % 26,6 oranında veliye yönelik çalışmalar, % 10 oranında şiddet, ihmal, istismar, madde bağımlılığına yönelik önleyici çalışmalar, kaygı ve stres yönetimi çalışmaları, ergenlik ve akran zorbalığı, % 8,3 oranında okula uyum çalışmaları ve bireysel eğitim çalışmaları yer almaktadır. Okul idarecilerinin vermiş olduğu cevaplardan birebir alıntılara yer verilmiştir.

i30: "Bireyi tanıma çalışmaları yaparak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirme çalışmaları yapmalıdır."

i27: "Öğrenci aile yapısını, yaşadığı çevrenin durumunu inceleme ve analiz etmek. Aileyle iletişim içinde olarak öğrencinin sağlıklı gelişimini takip etmek."

i58: "Bağımlılık, şiddet ve istismarla ilgili gerekli bilgilendirmeleri yaparak bu konuyla ilgili yaşanabilecek olası sıkıntıların önüne geçmek."

i23: "Sınav kaygısıyla baş etme çalışması Kendini tanıma eğitimi Oryantasyon çalışması Akran zorbalığını önleyici çalışmalar."

i17: "Yaşsal özelliklere başa çıkabilmelerine yardımcı olma (Ergenlik, Benmerkezcilik gibi), akademik planlama yaparak takip etme, velilerin öğrencilere nasıl yardım edebileceği hakkında bilgilendirme yapmalıdır."

i14: "Öğrencilerin öğrenme sorunlarının tespiti, öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin sağlıklı yürütülmesinde yardımcı olur. Okul psikolojik danışmanların kullandığı metotlar önemlidir."

i8: "Öğrencilere okulu sevdirmeli ve korkmamaları gerektiğini onlarla birlikte anlatmalıdır. Yani okula uyum çalışmaları bence çok önemlidir."

4 Sonuç ve Tartışma

Okul idarecilerinin okullarda hizmet veren rehberlik servislerine yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada ve alan yazın üzerine yapılan incelemeler sonucunda varılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

4.1 Okul rehberlik servislerinin varlığına ilişkin okul idarecilerinin görüşlerine yönelik sonuçlar

Çalışmaya katılan okul idarecilerinin görüşlerine göre, rehberlik servislerinin okullarda mutlaka bulunması gerektiğine ve idarecilerin rehberlik servisinin önemine inandıklarına yönelik olumlu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Akpınar ve Bengisoy (2017) rehber öğretmenlerin okul müdürlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini incelediği çalışmalarında, rehber öğretmenlerin görüşlerine göre okul müdürlerinin rehberlik servisine bakış açılarının genel anlamda olumlu olduğu yönünde sonuca ulaşmışlardır. Özbağcı, Sakarya ve Doğan (2008) okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin yaptıkları çalışma sonucunda, okul müdürlerinin büyük çoğunluğunun okul rehberlik servisinin ve rehber öğretmenlerin sürekli olarak okullarda bulunması gerektiğini bildirmişlerdir. Sürücü ve Yavuz (2003) ise Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde okul müdürü-rehber öğretmen etkileşimini değerlendirdiği çalışmalarında, okul müdürlerinin rehberlik servislerine ve rehber öğretmenlere gerekli önemi gösterdiklerini belirtmişlerdir. Yapılan bu araştırma sonuçlarının çalışmamızdaki okul rehberlik servislerinin varlığına ilişkin bulgularla örtüşmektedir.

4.2 Okul idarecilerine göre rehberlik servislerinin okulun akademik başarısına etkisine yönelik sonuçlar

Çalışmaya katılan okul idarecilerinin görüşlerine göre, rehberlik servislerinin okulun akademik başarısını artırmaya yönelik çalışmalar yaptığını ve öğrenci başarısı üzerinde etkisinin olumlu yönde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Camadan ve Sezgin (2012) ilköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini incelediği çalışmada, eğitsel rehberlik çalışmaları ile ilgili okul müdürlerinin görüşlerine göre okullarında yürütülen rehberlik faaliyetleri kapsamında öğrencilerin akademik başarılarını yükseltmek için etkili ders çalışma yöntemleri, zamanı etkili kullanma ve sınav kaygısına yönelik çalışmaların yapıldığı ve bu çalışmaların okulun akademik başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Tema ile ilgili Polat (2007) tarafından yapılan ilköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencilerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanma düzeylerinin incelendiği çalışmada, öğrenciler eğitsel rehberlikle ilgili aldıkları yardımların genellikle ders çalışma yöntemlerinin geliştirilmesi yönünde olduğu ve akademik başarıyı olumlu yönde desteklediği bulgusuna ulaşılmıştır. Aluede ve Egbochuku (2009) ortaokul öğretmenlerinin okul rehber öğretmenleri ile ilgili görüşlerini incelediği çalışmalarında ve Zalaquett (2005) in ilkököl müdürlerinin rehberlik danışmanları üzerine incelediği çalışmasında, eğitsel rehberlik kapsamında uygulanan rehberlik çalışmalarının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu yönde katkı sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bulgular araştırma sonucunda ulaşılan sonucu destekler yöndedir.

4.3 Okul idarecilerine göre rehberlik servislerinin okulda yaşanan olaylara karşı buldukları müdahale yöntemlerine yönelik sonuçlar

Çalışmaya katılan okul idarecilerinin görüşlerine göre, rehberlik servisinin okulda yaşanan olaylara karşı genellikle önleyici ve iyileştirici müdahaleler olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tuzgöl Dost (2020) okul psikolojik danışmanlarına göre okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin durumu ve sorunlarını incelediği çalışmasında, okullardaki psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin en önemli görevlerinden birisi olan önleyici rehberliği, bağımlılıktan koruma, ihmal ve istismardan koruma, şiddeti önleme gibi önleyici rehberlik çalışmalarından olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir.

4.4 Okul idarecilerine göre psikolojik danışmanların öğrenciler ile rehberlik hizmetleri kapsamında yaptığı çalışmalara yönelik sonuçlar

Çalışmaya katılan okul idarecilerinin görüşlerine göre, psikolojik danışmanların öğrenciler ile genellikle bireyi tanıma ve yönlendirme çalışmaları yaptığı ortaya çıkmaktadır.

Camadan ve Sezgin (2012) ilköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, okul rehberlik servisleri tarafından öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların genellikle öğrencilerin kendilerine tanınmalarına yönelik testlerin uygulanması ve bireysel görüşmeler yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Özdemir (2017) psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin 'Psikolojik Danışma' kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları incelediği çalışmasında, psikolojik danışma kavramı en fazla bireyi tanıma teması altında metafor ürettiği görülmüştür. Camdan ve Kahveci (2013)'nin ilköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin yaptıkları çalışmada ise okul idarecilerinin psikolojik danışmanlara ilişkin ürettikleri metaforların yol gösterici olduğu yönündedir. Bu bulgular araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir. Ayrıca Owen ve Owen (2008) okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevleri konu çalışmalarında, rehber öğretmenlerin okullarında gerektiği kadar rehberlik ve danışma hizmeti vermediklerini bunun sebebinin ise zamanlarının çoğunu okulun idari işlerine ayırdıkları sonucuna ulaşmıştır. Bununla ilgili olarak Güven (2003) Psikolojik danışmanların okul yöneticileri ile ilişkilerini değerlendirdiği çalışmasında, okul idarecilerinin rehber öğretmenleri idari işleri yapma ve boş derse sokma gibi istekleri ile zor durumda bıraktığını belirtmiştir. Bu sonuçlar araştırmanın sonucu ile uyumsuzdur.

5 Öneriler

5.1 Uygulamaya yönelik öneriler

- Okul rehberlik servislerinin, öğrenciler ile birlikte velilere de seminer çalışmaları yapılması gerekmektedir.
- Okul rehberlik servislerinin okul idarecileri ile iletişim halinde olması gerekmektedir.
- Okul rehberlik servislerinin üst öğrenime yönlendirme çalışmalarının daha kapsamlı yapılması gerekmektedir.

5.2 Gelecek araştırmalara yönelik öneriler

- Bu çalışmada sadece görüşme formu doldurularak incelenmiştir. İlerde yapılacak çalışmalarda görüşme formunun yanında anket uygulaması ve gözlem gibi teknikler kullanılarak daha kapsamlı çalışmalarla literatüre katkıda bulunulabilir.
- Okul rehberlik servisi ve psikolojik danışmanlar ile ilgili çalışmamızda çalışma grubumuzu sadece okul idarecileri oluşturmaktadır. Benzer çalışmalarda öğrencileri ve velileri çalışma grubuna eklenebilir.
- Bu araştırma Sakarya ilinde görev yapan 60 okul idarecisi ile gerçekleştirilmiştir. Farklı demografik özelliklerdeki örneklemelerde uygulanabilir.

6 Kaynakça

- Akpınar, B. & Bengisoy, A. (2017). Rehber öğretmenlerin okul müdürlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri. *Current Research in Education*, 3(3), 129-141.
- Aluede, O. & Egbochuku, E. (2007). The influence of personal characteristics on secondary school teachers' beliefs about school guidance and counseling programs. *Education*, 127(3), 440-446.
- Bakırcıoğlu, R. (1994). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Turhan Kitapevi.

- Camadan, F. & Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisi*, 4(38), 199-211.
- Girgin, G. (2005). Öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gündüz, B. & Çelikkaleli, Ö. (2009). Okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 119-133.
- Güven, M. (2003). Psikolojik danışmanların okul yöneticileri ile ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi 09–11 Temmuz 2003 İnönü Üniversitesi/Malatya Bildiri Özetleri* ss.102–103. Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Hamamcı, Z., Murat, M. & Çoban, A. (2004). Gaziantep'teki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki sorunlarının incelenmesi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı bildiri özetleri*, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Halmatov, S. & Gülbahçe, A. (2020). *Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberliğin gelişim süreci*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karataş, Z. & Şahin Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 427-460.
- Karip, E. & Köksal, K. (1999). *Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi, eğitim yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kepeçoğlu, M. 1994. *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Özerler Matbaası.
- Kumar, V. 2010. Guidance in the secondary school. *Manager's Journal on Educational Psychology*, 3(3), s.18-22.
- Owen, F. K. & Owen, D. W. (2008). Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevleri: Yöneticiler ve psikolojik danışmanların görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 207-221.
- Özabacı, N., Sakarya, N. & Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Özdemir, M. B. (2017). Psikolojik danışman / rehber öğretmenlerin 'Psikolojik Danışma' kavramına ilişkin sahip oldukları metaforların içerik analiz yoluyla incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 6(16), 197-215.
- Pişkin, M. (2006). *Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dünü, bugünü ve yarını*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Polat, C. (2007). İlköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencilerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanma düzeylerinin belirlenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ross, W. & Herrington, D. (2005-2006). A Comparative study of pre-professional counselor/principal perceptions of the role of the counselor in public schools. *National Forum of Educational Administration and Supervision Journal-Electronic*, 23 (4E), 1-18.
- Sabuncuoğlu, Z. & Tüz, M. (2001). *Örgütsel psikoloji*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Sürücü, A. & Yavuz, M. (2013). Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde okul müdürü-rehber öğretmen etkileşiminin değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(4), 1029-1047
- Tan, H. & Baloğlu, M. (2006). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tuzgöl Dost, M. (2020). Okul psikolojik danışmanlarına göre ilkokullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin durumu ve sorunları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 1673-1690.
- Türküm, A. S. (2003). *Rehberlikte örgüt ve personel*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ültanır, E. 2005. Türkiye'de rehberlik ve psikolojik danışma mesleği ve psikolojik danışman eğitimi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1),102-111.
- Yavuzer, Y. (2020). *Psikolojik danışma ve rehberlik alanına giriş*. Ankara: Pegem Akademi
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık,.
- Yıldırım, İ. (2007). *Bireyi tanıma teknikleri*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Zalaquett, C. P. (2005). Principals' perceptions of elementary school counselors' role and functions. *Professional School Counseling*, 8(5), 451-457.

Extended abstract

Guidance activities to be carried out in schools are not an activity group that can progress with individual efforts. In order for these activities to be carried out effectively and successfully, the cooperation of school administrators is needed. The person responsible for the formation of this cooperation is the school administrators (Tan & Baloğlu, 2006). For this reason, it is important to examine the opinions of school administrators about the guidance service and its work. The aim of the research is to determine the opinions of school administrators about the school guidance service in schools. For this purpose, the problem sentence of this study is "Do school administrators have positive or negative thoughts about school guidance service?" determined as. In line with this problem, answers were sought for the following sub-problems:

1. What are the opinions of school administrators regarding the necessity of guidance services in schools?
2. Does the guidance service have an effect on the academic success of the school?
3. What are the intervention methods applied by the guidance services against the problems in schools?
4. What kind of work should psychological counselors do to students within the scope of guidance services in schools?

In the research, a descriptive qualitative research design, which is defined as a research in which a qualitative process is followed, was used to allow the participants to express their personal experiences, perspectives and thoughts on a subject with their own words (Yıldırım & Şimşek, 2008). In the research, the study group was determined by the easily accessible sampling method. In the research, 60 school principals and vice principals working in the province of Sakarya with easily accessible sampling method constitute the study group of the research. 15 of the teachers constituting the study group are female and 45 are male administrators. An interview form was used as a data collection tool in the research. The interview form was prepared by the researchers. In the study, the interview form developed in order to determine the opinions of school administrators about the guidance services working in schools, taking into account gender, age, time spent in the profession and educational status, was finalized in line with expert opinions. There are four open-ended questions in the interview form. The data obtained from the interviews were analyzed by descriptive analysis method. The thematic framework was determined by the researcher for the analysis of the data, in this context, the data given by each researcher were coded, and then the combined data were compared and common themes were determined and coding was made. The interviewed administrators were coded starting from P1 to P60. In the interpretation of the findings, the views of the participants were included by quoting directly.

As a result of the research, the following findings were reached. These findings; It is stated that school guidance services are necessary for schools, they are effective on the academic success of students, they usually make preventive and remedial interventions when intervening in problems, and psychological counselors do the most individual recognition and orientation activities for students.

As a result of the research, various suggestions were made according to the findings. According to the results of this research; PCG services can spare more time for students to get to know themselves and develop productive working skills. School guidance services should organize seminars for parents as well as students. School guidance services should be in contact with school administrators. It is necessary to carry out more comprehensive studies of school guidance services to guide them to higher education. In this study, only the interview form was filled out. In future studies, it is possible to contribute to the literature with more comprehensive studies by using techniques such as questionnaire application and observation in addition to the interview form. In our study on school guidance service and psychological counselors, only school administrators constitute our study group. In similar studies, students and parents can be added to the study group. This research was carried out with 60 school administrators working in Sakarya province. It can be applied to samples with different demographic characteristics.